

Ofootaž Evvan nijdd

Ofootaž Evvanintyttären leu'dd on kuulunut erityisesti Näskk Moshnikoffin ohjelmistoon. Moshnikoff esitti leu'ddin Mikko Korhoselle vuonna 1960 ja Erkki Ala-Könnille vuonna 1961 (Kotus 00634/1az; AK/0549). Leu'ddissa kuvataan morsianta, joka on naitettu Ruijan rannassa asuvalle sotilaille vaimoksi. Erkki Ala-Könni on merkinnyt arkistoluetteloon, että kyseessä on ”Vanha Offan joiku eli valitus miehelään lähdestä” ja sen kohteena on esittäjän äidinäidinäiti Jääffaž 'Offaž'. Leu'ddin tapahtumat ajoittuvat 1800-luvun alkupuolelle. Näskk Moshnikoff kertoo haastattelussa leu'ddin sisällöstä suomeksi:

Na, miks äiti olet antona minun sotilaspojalle? – No pitäs lähteä sinne. Minun härkä on. Se alka syömään siellä. Jäkälä ei ole siellä [Jäämeren rannassa] tämä mitä Lapin maissa, se on siliä, se tästä on toisen mallinen. Mutta no miks äiti olet antana minun kylmä Jäämeren rantaan, kajavan kylmään pesälle, sen sinne pittää lähteä hen. No, nyt menihä, no nuu hen sani vielä. No kiitos, kiitos. Veljekset, veljekset ja tämä miniät hellä, kaikki paras härjät seisit puoli vuorokautta henen lähtöstä. Nyt hyvästi ja näkemiin kaikki. Nyt lähin. Heil oli seittemän veljeä ja seittemät seittemät tuo veljet tuo nii kaikki oli naimiseksi. Nii, sillä, sillä se hyvästi, hyvästeli. (AK/0549)

1. Ofootaž Evvan nijdd (1961)

1. *O-g-Ofootaž, vuånak Evvan-a nijdd- | -a, ma't le'žžem vue'lğğed-ede | otstavnai päärn-a-že. |*
'O-Ofootaž, näes Evvanin tyttönen. Miten olisin lähtenyt sotapalveluksesta eronneelle pojalle.'
2. *Mõðzz-a leäk muu njeežž-a-žam ouddama- | -ž-a kõlmm-a iissmiär-a rid- | -du?*
'Miksi olet minut emoseni antanut kylmän Jäämeren rannalle?'
3. *Niskk-a-jaž mu'st lij jeärgaža- | -ma viõlggâd-a g-ääldaž-a. |*
'Niskkjäž (Niskuroiva) minulla on pieni porohärkänenen, valkea pikkuvaadin.'
4. *A ma't leežž ve't poor-a-škue'tted- | -de-ed ra'htti zemljova jeäkk-a-la- | -la.*
'Miten olisi alkanut syödä huonon kivikkoisen maan jäkälää.'
5. *De tõðzz leežž-a pää'cced-e- | -de vue'm-e šolkk-a-jeäkk-a-laž. |*
'Ja sinne olisi jäänyt metsän silkkijäkälä.'
6. *Mâ'te leäk njeežž-a-žam muu g-ouddamaž |*
'Miten olet emoseni minut antanut'
7. *kõlmm-a g-iiss-a-miär-r-a rid- | -du, käirrav-a kõlmm-a peäzz-a-že- | -g-e.*
'kylmän Jäämeren rantaan, kajavan kylmään pesäseen.'
8. *Tõðzz le'žže pää'cce-že- | -d-e viilj-a-žan-i keähnmõs roodd. | Kuâðð-a-je'ked, pää'cced tið- | -rvân.*
'Siihen olisivat jääneet veljeni ja huonoin suku. Jääkää, jääkää terveenä.'
9. *Čuežž-e-ti, čuežž-e-ti- | -i de čiočkk-o-rest pää'res jie'rji- | -d ooud-a peä'l-e g-ââ'lm peei'v. |*
'Seisotti, seisotti sitten tokassa parhaita härkiä edessä puoli taivaan päivää.'

2. Fedoran leu'dd (1961)

Suonikylän Vue'ljäu'rrilla 1860- ja 1870-luvun taitteessa syntynyt Fedora avioitui 1900-luvun taitteessa kuusissakymmenissä olevan Peätt Gerasimoffin kanssa ja muutti Nuortijärvelle. Hän avioitui ilmeisesti 1900-luvun alkuvuosina, sillä lapsia on syntynyt ainakin 1903 ja 1908. Lapset avioituivat puolestaan Suonikylään ja asuivat Suomen puolella rajaa. Syksyllä 1938 Fedora tuli Nuortijärveltä Neuvostoliitosta käymään Suonikylässä ilman passia. Rajavartiosto pidätti hänet ja lähetti takaisin (ks. Nickul 1948, 35). Leu'ddissa kuvatut tapahtumat sijoittuvat 1900-luvun taitteeseen, jolloin Näskk Moshnikoff on ollut hieman alle 10-vuotias. Leu'ddissa mainittu Fedoran isä on Evvan Kostinpoika Kiprianoff ja äiti MäärF Feodoroff.

Na son ceälkk, što no mōōzz muu e'ččan leäk juukkâm, juukkâm leäskvuōđđma, kuudlääi ekksi'žže, sue'bbin kää'tt vä'z3de töōzz, töōzz? Naa. Jiōm le'jje vue'lğged, de jiōm vue'lj ni bumažnai heä'rvvree'ppki diōtt. Jiōm vue'lj ni daackai heä'rvvkääuti diōtt. Mon pāi vuālgam pue'ri suōnnpoo'n'ni diōtt. Teāppan kää'lles lij Ko'rnēl ā'lğg, Meedrai maakkâm Ķiu'rrel ā'lğg. Tōōi diōtt vuālgam. Muđoi jiōm le'jje vue'lğged. Jiōčč jiōm tie'd koozz. Da Vue'ljäu'rr āäkkāž spā'sseb nue'tt vōōrās kue'lstad. Spā'sseb eččam ĳiuggān meäkkai lei'bstad. Spā'sseb eččam samvar pakk čee'stad. Spā'sseb eččam, jiōk muu poortam sää'lt'te'mmes, kää'rnte'mmes veārain. Poo'rtiĳ muu tiuddsest tiuddsa tiōrvsa ruōĳĳiĳ muu, tiudd rāā'pp rāija. De töōzz le... kuāđđjed Vue'ljäu'r āäkkāž. Jiōm vue'lğged, de vuō'lj. Jiōčč ij tie'd koozz. Nu'bb si'jdde mōōni. Tōn ij tie'd, što koozz. Nu'bb si'jdde vuōđđma. (AK/0548)

No hän sanoo, miksi olet isäni minut juonut (=naittanut) leskisulhaselle, kuusikymmentävuotiaalle, kepillä kävelijälle? En olisi lähtenyt enkä lähde edes pumpulisten hienojen huivien takia. En lähde edes norjalaisten hienojen hameiden takia. Minä lähden vain hyvien puhemiesten takia. Teāppan-ukko on Ko'rnēlin poika, Meedrai-lanko Ķiu'rrelin poika. Niiden takia lähden. Muuten en olisi lähtenyt. Itse en tiedä mihin. Ja Vue'ljäu'rr-akkanen kiitos tuoreesta nuottakalastasi. Kiitos isä uunituoreesta pehmeästä leivästäsi. Kiitos isä samovaarin lämpimästä teestäsi. Kiitos isä, että et syöttänyt minua suolattomalla, jyvättömällä ruoalla. Syötit ja kasvatit minut aikuiseksi asti. Sinne olisi jäänyt Vue'ljäu'rr-akkanen. Sitten lähti. Itse ei tiedä minne. Toiseen kylään meni. Sitä ei tiedä, että mihin. Toiseen kylään meni sulhaselle.

1. Mōōzz-e go, mōōzz muu leäk šōōddāž juukkâm-až? |
'Miksi minut olet isäni juonut (=naittanut)?'
2. Mōōzz-e go leäskka puā'res vuōdd-a-mō'žže, | Piāttaže Rāmman āālg-a Ko'sten?
'Miksi leskelle vanhalle miehelle, Pikku-Piätt Rāmmanin poika Ko'sten?'
3. Kuudlää'ĳĳ ekk-a-saž-a veāl, | sue'bbin-i va'z3-e-jaž. |
'Kuusikymmentä vuotiaalle vielä, kepillä kävelijä.'
4. Jiōm le'jje niōđāž ni vue'lğged-ed ni bumažnai heä'rvv-e-reepp-a-kai | diōtt-a.
'En olisi tyttönen lähtenyt | edes pumpulisten hienojen huivien takia.'

5. Ni jiõm le'jje vue'lǧǧed-ed | ni daackai heä'rvv-e-kääuti diõtt-a.
'En olisi minä edes lähtenyt, en edes norjalaisten hienojen hameiden takia.'
6. Da ni ja mon ve't-e pãi ja vuãlgam-a | pue'ri suõnn-a-poo'nn-e-ji-e diõtt. |
'No en ja minäpä vain ja lähden hyvien puhemiehien takia.'
7. Veâl-a Teäppan vuãnak lij kää'lles Ko'rn-el-e g- | â'lǧǧ-e
'Vielä Teäppan näes on ukko Ko'rnelin poika.'
8. Meedrai maakkâm Kiu'rrel | g-â'lǧǧ-e, da a ma't le'žžem vue'lǧǧe- mon -de | -de-e-de juõ'kk jiõm-ma tie'd-e koozz-a |
'Meedrai-lanko Kiu'rrelin poika ja miten olisi minä lähtenyt joka en tiedä minne.'
9. Pã'sseb-e vuãnak pã'sseb-e | Vue'lǧjäu'rr ääkkaz | nue'tt-e- tu'nne -võõrãs-a kue'l-e-stad. |
'Kiitos, näes, kiitos Vue'lǧjäu'rr-akkanen nuotta- sinulle -tuoreesta kalastasi.'
10. Šõõddã- di pã'sseb-e, pã'sseb šõõddãž Ko'sten | g-â'lǧǧe, kiuggãn-i meãkkai leci'b-e-stad-a | di ja sam-a-var pakka čee-je-stad. |
'Isä, kiitos ja kiitos isä Ko'sten poika, uunituoreesta pehmeästä leivästäsi ja samovaarin kuumasta teestäsi.'
11. Šõõddã- di jiõk poor-a-muu-tam niõd-e ni | sää'lt-e-te'mmes, kää'rnte'mmes-e veãrain. |
'Isä ja et syöttä-minua-nyt tyttöä et suolattomalla, jyvättömällä ruualla.'
12. Ruõ'kkĩĩ-e muu niõða ruõ'kkĩĩ | tiuddsa tiõrv-a-sa tiudd-a muu rããpp-e rãjja. |
'Kasvatit minua tyttöä, ruokit täyteen, terveeseen minun täyteen vartaloon asti.'
13. Tõõzz le'žže kuãdd-a-jed Vue'lǧjäu'r g-ääkka veállal. |
'Sinne olisi jäänyt Vue'lǧjäu'rr-akkanen vielä.'
14. Vuãlg-a-žem. |
'Lähtisin.'

3. Marenaž (1971) (Kotus 9840_2a)

Mikko Korhonen: Mistäs tämä sitten oli?

Näskk Moshnikoff: Sitten oli, se se on, leskirouvan joiku oli. Se minun äidin, minun isän äidin äidin joiku.

Mikko Korhonen: Se on jo vanha.

Näskk Moshnikoff: Niin.

Mikko Korhonen: Se on varmasti jo melkein sata vuotta vanha.

Näskk Moshnikoff: En tiijä, mitä mitä se on ku monta polvi sitten. Naa, se oli yksi, toinen oli isän äiti, kolmas, kolmas oli isä. Neljäs minä. Jos mulla olis lapsi, viis elikkä kuus polvi, joo nii. Mulla ku ei ollu. Nii vanha.

Mikko Korhonen: No, mikä, mistä se kertoi? Mistä siinä sanottiin?

Näskk Moshnikoff: No säämas, säämas säärnam? [’No koltaksiko, koltaksiko sanon?’]

Mikko Korhonen: Säärn säämas [’Sano koltaksi’]

Näskk Moshnikoff:

Na son tön k̄iördi, õõ liäskkvuõddâm puõ’(di). Son lij liäskk di nu’bb lij liäskk. Puõ’di su’nne vuõddâm, što vuõ’lj su’nne, vuõ’lj su’nne, na.

’No hän sen kärsi ... Oo, leskisulhanen tuli. Hän on leski ja toinen on leski. Tuli hänelle sulhanen, että lähde hänelle, lähde hänelle, no.’

De pâi ka-, Pâi vuäjje, vuäj-. Suäna vä’ldde trooinik̄, jõnn võnnâz vä’ldde. Porjsted ä’lḡge, pirr skäädsuõllu koko dõ’st. De kã’sk̄k̄ kãäb, kuppan kaappnest vuä’sste kãäbrnik̄id. Tõid ä’lḡge poorrãd. De francuskai jõnn kaallšõs veei’n, tõn ä’lḡge juukkãd. De ä’lḡge läipted da porjsted. Ton go mu’nne vuãlgak.

’Niin vain vain lähtevät ajamaan. He ottavat troinikan, suuren veneen ottavat. Purjehtimaan rupeavat, ympäri koko maailman. Ja kuivia kaap, kuppan kaappanista ostavat laivakorppuja. Niitä alkavat syödä. Ja ranskalaista suurta kallista viinaa, sitä alkavat juoda. Sitten alkavat matkustaa ja purjehtia. Sinä kun minulle [morsiameksi] tulet.’

Na tut pâi kuvddli, pâi kuv-. Na leäi de ceãlkk, što dõõn: Vui ton Aapplan leäk, rä’k̄k̄. Kuä’ck̄kem leäk viõ’lḡges vuei’vv. Na lij puä’res, vuei’vv lij veãlgãäm. Kõlbbnjuu’nn. De kããlvak sää’rves lij, kã- sãrvva cõk̄kpõtt.

’No tuo vain kuunteli, vain kuun-. No oli ja sitten sanoo: Voi sinä Aapplan olet, rukka. Kotka olet valkeapää. No on vanha, pää on vaalentunut. Kyömynenä. Ja kulvakkahirvas on, kul- hirvaan terävä takamus.’

Ton leäk. Ä’rbbeäl õõ’nn’ji’zže täättak su’nne.

’Sinä olet. Perintöporoelon haltijalle, haluat hänelle.’

Na. Su’st lij Jããggar lij u’cc pãärnaž. Su’st lij Jããggraž lij u’cc pãärnaž. Ja su’st lie Oostač ja Ostafi. Kue’htt vuõddâm võl lie su’st. Na son ij, ij.

’No. Hänellä on Jããggar on pikku poika. Hänellä pikku-Jããggar pikku poika. Ja hänellä on Oostač ja Ostafi. Kaksi sulhasta vielä on hänellä. No hän ei, ei [suostu kosintaan].’

De kue'mmes åårr. Mõõn diõtt vuålas vvei'vi? Su'st lij kue'mm. Åårr. Måi'd kue'mm åårak? Måi'd šat kue'mm jiõk leu'dsää'st?

'Ja kumminsä on siinä. Miksi alla päin? Hänellä on kummi. On siinä. Miksi kummi(ni) olet vain? Mikset kummi leu'ddaise?'

Leu'ddstem må'st leu'ddstiķ, mut čuu't lij reä'ķķ.

'Leu'ddasin mistä leu'ddasit, mutta kovin on synti.'

I'lla reä'ķķ leu'dsted. Leša i-gõl la'sttjed.

'Ei ole synti leu'ddata. Mutta ei pidä parjata.'

Na-i, nääi't-i leu'ddji, leu'ddješkuõ'đi. Na, de ee'ččes su'st piiji. Tä'lvjuņņsid juu'sti nelljlo säi'mmed. Tä'lvjuņņsid piiji. De juņņstääll.

'No, näin leu'ddasi, rupesi leu'ddaamaan. Niin, ja isänsä hänellä pani. Talvijuomuksia syti 40 verkkoa. Talvijuomuksia pani. Niin juomustaa.'

De son-i ceålkk: Mutta nii eččam lij ää'hnes. Jõnn čuä'lmm õõlgi, su'nne õõlgi jeånab di, čijņļõs čuä'lmm lij su'nne, pāi õõlgi jeånab. Tålvva nu'tt jiånai juņstääll.

'Ja hänpä sanoo: Mutta isäni on ahne. Suuri salmi piti, hänelle piti enemmän ja syvä salmi on hänellä, aina piti enemmän [saada]. Talvella niin paljon juomustaa.'

Gu leežž leām eččam piijjåd tie'd-a Kå'sķķjääu'r tõn juņstääll gu ... vvei'v-vrõ'sse su'nne podsķen tõn čõõst. Tõ'st eččam leāi tie'tted tõn võõrās kue'lest, måkam lij. Nåkkan leāi leu'dd. Tõt-a lij vuä'mm leu'dd.

'Kun olisi isäni pannut ?? Kuivajärveä kun juomustelee, pääpuoleen hänelle tyynyksi sen jääpalakasan. Niin isäni olisi tiennyt siitä tuoreesta kalasta, millainen on. Sellainen oli leu'dd. Se se on vanha leu'dd.'

1. Maa'r-e-naž-a, Maa'r-e-naž-a Me- Meekk-a | nijdd-a. Maa'r-e-naž-a, Maa'r-e-naž-a Meekk-a | nijdd.

'Maa'renaž, Maa'renaž Mekkin tytär. Maa'renaž, Maa'renaž Mekkin tytär.'

2. Ton go mu'nne vuålg-a-go-čik | mon ve't tuu vääld-a-čem- | -čem.

'Sinä kun minulle lähtisit, minähän sinut ottaisin.'

3. Muāna ve't-a vääld-a-če- | -p-e trooiniķ, muāna jõnn-a võ- | -nnāz.

'Mepä kaksi ottaisimme troinikan, me [kaksi] ison veneen.'

5. Maa'r-e-naž-a, Maa'r-e-naž, | Maa'r-e-naž-a Meekk-a nijdd, | ton go mu'nne vuålg-a-čik. |

'Maa'renaž, Maa'renaž, Maa'renaž, Maa'renaž Mekkin tytär, sinä kun minulle lähtisit.'

6. De muāna ve't-e veål-a vääld-a-če- | -p-e kuppān kaappān kå'sķķ-e kääbrjaid. |

'Ja mepä kaksi vielä ottaisimme kuppān kuppān kuivia laivakorppuja.'

7. De muāna ve't-e veål-a vääld-a-čep | francuskai kaall-a-šõs, muāna veål-a veei'n | veei'n.

'Ja mepä kaksi vielä ottaisimme ranskalaista kallista, me kaksi vielä viiniä, viiniä.'

8. Muāna åålgčep juugg-a-ded | muāna åålgčep poor-a-ded. |

'Me kaksi alkaisimme juoda, me kaksi alkaisimme syödä.'

9. Muäna äälgčep läipp-a-ted | pirr-a muäna Skääd-a-suöl- | -lu.
 'Mekaksi alkaisimme [matkustaa?] ympäri, me kaksi, maailman.'
10. Maa'renaž son-a Maa'renaž, | Maa'renaž-a Meekk-a go | nijdd,
 'Maa'renaž hänpä Maa'renaž, Maa'renaž Mekkin kun tytär,'
11. Ton ve't mu'nne vuälg-a-čik' | mon ve't tuu vääld-a-čem. |
 'sinäpä minulle lähtisit, minäpä sinut ottaisın.'
12. Na, vui vuänak, õh vuänak, ton veäl-a | Aapp-a-lan-a leäk-a ton ve't veäl rä'kk'e. |
 'Niin, voi näes, oh, näes, sinä vielä Aapplan olet, sinähän vielä rukka.'
13. Kuä'ckkem-e leäk viõ'lğges vucivv | kollai sârvva kõlbb-e-njuu'nn | kollai sârvva čokk-a-pött. |
 'Kotka olet valkea pää, kulvakkohirvaan kyömynenä, kulvakkohirvaan suippuperse.'
14. Ton še jossa veäl-a õöl leäk | ä'rbb-e- leäk -jeällä ŋ-õõ'nn-e-jaž- | -rõõ.
 'Sinähän vielä päälle olet perintöelon omistajainen.'
15. Mu'st ve't-e veäl-a jo go lij | lij Jäägg-a-raž lij u'cc-e pä'rnn | ä'rbb-e-jeällä son lij go ŋ-õõ'nnjaž- | -žc.
 'Minullahan vielä jo kun ovat ovat Jääggar on pikkupoika, perintöelon hän on kun omistajainen.'
16. Mu'st ät ve't ät veäl-a-jo-go lij | ja Ostaf-ääjjaž Evvan-a g-ä'lğg | pronkka lij pronjušaž. |
 'Minullapa kun vielä on Ostafi-ukko Evvanin poika, hampuusi on pikku suunsoittaja.'
17. Mái'd, mái'd, mái'd-e kuämmam ton ve't äära- | -škuõ'ttik' õ'sk'ke vuälas kuämmam ton veäl-a vucivv. |
 'Mitä, mitä, mitäpä kummini sinäpä olemaan rupesit konsanaan alla-kummini-sinä-vielä-päin?'
18. Mõõn šät kuämmam jiök leu'd-a-sast? | Čuu't ve't kuämmam lij-a veäl-a re- reä'kk' |
 'Miksikäs kummini et leu'ddaise? Kovinpa kummini onko vielä synti?'
19. De leu'd-a-s-te'mest õs kuämmam õõlgak leu'd-a-sted- | -ted jiök leäša õõlg muu ri la'st-e-jo-d-ed- | -de.
 'Ja leu'ddaisemastapa sinun kummini pitää leu'ddaista eikä sinun pidä minua parjata.'
20. Vui gola, vui, vui gola, vui | kuä'ss šõõdd-ä-žam go piijj-a-go-veäl-a- | -d-ed,
 'Voi kuule, voi, voi kuule, voi milloin isäseni kun pan-kun-vielä-na,'
21. kâskka piiji Kää'sk'es jääu'r-a | tiudd-a piiji nellj-a-lââi säi'mmed | tää'lv-e võõrâs-a kue'- | -l-e.
 'keskelle pani Kuivajärven täydeltä pani 40 verkkoatalven tuoretta kalaa.'
22. Šõõdd-ä-žam ve't šõõdd-ä-jo-go-lij-ža- | -m-a arššanai-e čijŋ-a-lõs-a čâ- čâ'lmm-e, | arššanai-e čijŋ-a-lõs čâ'lmm-e.
 'Isäsenihän, isä-jo-kun-on-seni arsinan syvyiseen silmään, arsinan syvyiseen silmään.'
23. Go leäk leäm-a šõõdd-ä-žam piij- | kâskka tõn kää'sk'es-e jääu'- | ra juŋsâst tu'nne vucivva rõõ'ss-e. |
 'Kun olisit isäseni pannut keskelle sen matalan järven ja juomuksen jääkasan sinulle päänaluseksi.'
24. Tõ'st le'jje šõõdd-ä-žam tie'tted-ed | tä'lvv-e päi võõrâs kue'l. |
 'Siitä olisi isäseni tiennyt talvi-vain-tuoreen kalan.'